

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-541-9-17>

**THE IMPACT OF CONSTRUCTION ON THE INERT
AND LIVING COMPONENTS OF THE LANDSCAPE
DURING THE DEVELOPMENT OF THE PRODUCTION
AND INDUSTRIAL INFRASTRUCTURE OF UKRAINE**

**ВПЛИВ БУДІВНИЦТВА НА ІНЕРТНІ ТА ЖИВІ КОМПОНЕНТИ
ЛАНДШАФТУ ПІД ЧАС РОЗБУДОВИ ВИРОБНИЧО-
ПРОМИСЛОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ**

Zelenchuk I. D.

*Postgraduate Student
Uman National University
of Horticulture
Uman, Cherkasy region, Ukraine*

Зеленчук І. Д.

*аспірант
Уманський національний університет
садівництва
м. Умань, Черкаська область,
Україна*

З розвитком індустріальної революції активно почали розвиватись дослідження впливу людської діяльності на навколишнє природне середовище. Особливо актуальним є вивчення трансформації ландшафтів у процесі відбудови безперервного розширення виробничо-промислової та соціальної інфраструктури України [1, с. 24–25]. Згідно з Європейською ландшафтною конвенцією, поняття «ландшафт» визначається як «частина території», що сприймається мешканцями та змінюється у часі під впливом природних сил і людської діяльності [2, с. 341].

Нині майже не залишилося ділянок України з незайманою природою. Сучасні ландшафти зазнали значної антропогенної трансформації та включають як антропогенні, так і ландшафтно-техногенні комплекси. Проте, на початку минулого століття існування антропогенних ландшафтів потребувало наукового обґрунтування.

Будівельно-монтажні роботи (БМР) спричиняють значне порушення ландшафтної рівноваги, особливо через інтенсивні земляні роботи. Це призводить до суттєвих змін природних в тому числі інертних компонентів ландшафту, зокрема – ґрунтового покриття, гідрологічного режиму та біогеоценозів. Ландшафтознавці змогли класифікувати та розподілити компоненти ландшафту в окремі групи за їх динамічними властивостями [4]. Отже, до інертних компонентів ландшафту належать ґрунти та рельєф, – до живих компонентів відноситься біота. Отже, інертні компоненти ландшафту – це такі компоненти ландшафту, які

повільно трансформуються і самовідновлюються [3 с. 34]. Географи класифікують природні компоненти ландшафту, як основні компоненти, при цьому компонентний склад ландшафтів включає в себе ще й специфічні компоненти, такі як – клімат та рельєф [5].

Застосування сучасних будівельних технологій, навіть за умови дотримання високих екологічних стандартів все ж таки супроводжуються, хоч і не значними але, змінами інертних та живих компонентів ландшафту, зокрема – літогенної основи, атмосферного повітря, водних мас, ґрунтів, біоти, тощо [1, с. 26]. Наукове дослідження впливу будівельно-монтажних робіт на компоненти ландшафту вимагає системного підходу з метою аналізу та обґрунтування порушень зв'язків між інертними та живими компонентами. Саме тому доцільно використовувати принципи методології для визначення послідовності аналізу, осмислення об'єктивних властивостей ландшафтних систем і дослідження механізмів пізнання процесів трансформації природних територіальних комплексів [6].

У межах цього дослідження проведено оцінку впливу сучасних технологій будівництва об'єктів виробничо-промислової та соціальної інфраструктури на інертні та живі компоненти ландшафтів. Аналіз отриманих результатів дозволяє виокремити такі основні впливи:

На повітряне середовище. Під час виконання БМР – джерелами шкідливого впливу є зварювальні пости та площинні джерела, а саме – викиди від роботи будівельної техніки, механізмів та автотранспорту.

На водне середовище. В період БМР незначний вплив зумовлений потребою в водних ресурсах для забезпечення господарсько-побутових потреб будівельників.

На геологічне середовище та рельєф. В період будівництва вплив на ґрунти та рельєф пов'язаний з механічним порушенням ґрунту під час механізованої розробки ґрунту для улаштування траншей та котлованів під фундаменти [7, с. 21]. Крім того певний вплив на ґрунти і рельєф здійснюється під час прокладання інженерних мереж та внутрішньо-майданчикових доріг.

На рослинний і тваринний світ. Вплив в період будівництва пов'язаний з порушенням рослинного покриву (зняттям родючого шару ґрунту) під час улаштування траншей та котлованів, прокладання інженерних мереж і внутрішньо-майданчикових доріг. Також певний вплив може бути пов'язаний з порушенням шляхів міграції тварин чи птахів.

Висновки. Аналіз результатів даного дослідження свідчить, що сучасні технології виконання БМР, за умови дотримання екологічних стандартів, є екологічно безпечним та природоорієнтованим. Вплив від використання таких технологій на інертні та живі компоненти

ландшафту є незначним, отже, такі технології є екологічними та економічно доцільними для відбудови та розширення виробничо-промислової інфраструктури України. Однак, варто зазначити, що сучасні конструкції виробничо-промислових будівель і споруд, як правило, являють собою суцільні комплекси, що перекривають велику площу, блокують природні процеси, знижують екологічну стійкість ґрунтів та ландшафтів, значно знижують біорізноманіття на території забудови. А щільна забудова територій будівлями та спорудами блокує міграцію тварин, мікроорганізмів, перенесення вологи, інфільтрацію, випаровування, та прогрівання ґрунту [3, с. 36]. Наприклад, зникнення трав'яного покриву спричиняє втрату екологічних ніш комах, що призводить до порушення їхнього живлення, зниження чисельності та погіршення умов для розмноження. У частини особин можуть виникати хромосомні зміни, які впливають на спадковість, тощо. Саме таке агресивне втручання у природне геологічне середовище призводить до його екологічної деградації.

Література:

1. Сонько С. П., Зеленчук І. Д. Вплив будівництва на ландшафти лісостепової зони України. Людина та довкілля. *Проблеми неоекології*, 2024. (42), 24–34. <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2024-42-02>
2. Фесенко Г. Г., Традиційна культура в умовах глобалізації: синергія традиції та інновації. *Матеріали науково-практичної конференції* (21–22 червня 2019 року). Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 398 с.
3. Сонько С., Зеленчук І. Використання новітніх технологій у будівництві для зменшення шкідливого впливу на інертні компоненти ландшафту. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*, 2022. (35), 32–38. <https://doi.org/10.26565/2075-1893-2022-35-04>
4. П'яткова А. В., Роскос Н. О. Ландшафтознавство: прикладні аспекти : навчально-методичний посібник. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2020. 122 с.
5. Сонько С. П., Максименко Н. В. Про «природність» та «антропогенність» ландшафтоутворення. *Людина та довкілля. Проблеми неоекології. Сучасні географічні та екологічні дослідження довкілля*. № 1–2 (25). Харків : Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. С. 9–13.
6. Білецький І. П. Філософія і методологія наукового пізнання. Х. : ХДГУ, 2001. 104 с.
7. Зеленчук І. Відновлення ґрунтів та екосистем після будівництва: Рекультивация як важливий інструмент відновлення взаємодії між інертними та живими компонентами ландшафту. *Norwegian Journal*

of development of the International Science. 2024. № 134. 17–23.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.11639772>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-541-9-18>

ADVERSE AGROMETEOROLOGICAL CONDITIONS DURING 2020–2023 IN UKRAINE

НЕСПРИЯТЛИВІ АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНІ УМОВИ ПРОТЯГОМ 2020–2023 РР. НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Pyasetska S. I.

*Candidate of Geographic Sciences,
Aerologist of the II category
at the aerology sector
of the meteorology department
Borys Sreznovsky Central Geophysical
Observatory
Kyiv, Ukraine*

Пясецька С. І.

*кандидат географічних наук,
аеролог II категорії сектору
аерології відділу метеорології
Центральна геофізична обсерваторія
імені Бориса Срезневського
м. Київ, Україна*

Україна є однією з провідних держав світового сільськогосподарського виробництва. На її території протягом століть під впливом сприятливого клімату сформувались родючі землі та зародились безліч видів рослин. Які стали польовими культурами. Сільськогосподарське виробництво суттєво залежить від погодних умов, оскільки основна маса продукції створюється саме безпосередньо під їх впливом. Найбільш важливими у цьому є метеорологічні фактори, які особливо впливають на формування продуктивності культурних рослин і значною мірою зумовлюють величину врожаю, якість отриманої продукції, агротехнічну, економічну та енергетичну ефективність агрономічних, меліоративних і організаційних заходів. Неприятливі метеорологічні умови спричиняють істотні збитки у агропромисловому секторі України. Найбільш поширеними серед несприятливих погодних умов особливо при масштабному їх поширенні є весняні та осінні приморозки (в повітрі та на ґрунті), посуха (повітряна, ґрунтова, повітряно-ґрунтова), сильні дощі та зливи іноді з градом, суховії, пилові бурі, спека. Тому для сталого сільськогосподарського виробництва та забезпечення продовольчої безпеки держави дуже актуальним є дослідження поширення несприятливих погодних умов.